

Από την Ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας 2022

1.3 Μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της κρίσης κόστους διαβίωσης

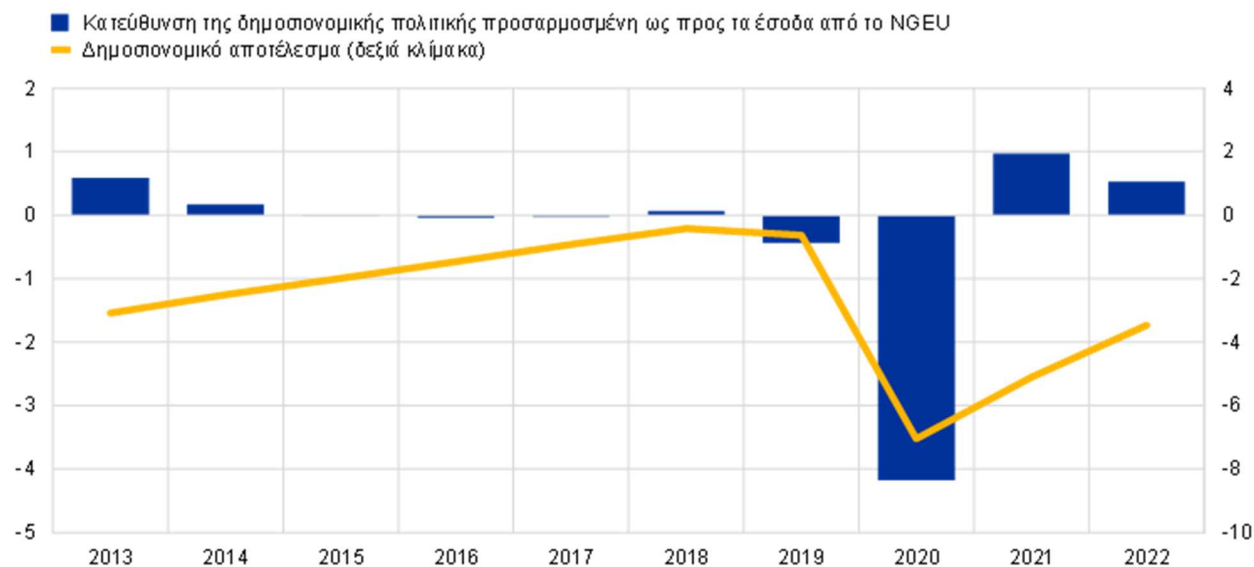
Ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης στη ζώνη του ευρώ μειώθηκε το 2022, καθώς τα μέτρα που συνδέονταν με την πανδημία έληξαν και αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από νέα μέτρα στήριξης

Το 2022 οι κυβερνήσεις στη ζώνη του ευρώ βρέθηκαν αντιμέτωπες, για τρίτο συνεχές έτος, με νέες προκλήσεις που καθιστούσαν αναγκαία την αντίδραση της δημοσιονομικής πολιτικής. Ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης στη ζώνη του ευρώ μειώθηκε σε 3,5% του ΑΕΠ το 2022 από 5,1% το 2021 (Διάγραμμα 1.8), καθώς τα μέτρα στήριξης που συνδέονταν με την πανδημία έληξαν και αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από νέα μέτρα στήριξης. Στόχος των νέων αυτών μέτρων ήταν να αντιμετωπιστούν οι αυξανόμενες τιμές της ενέργειας και οι επιπτώσεις τους, δηλαδή το αυξημένο κόστος διαβίωσης για τα νοικοκυριά και το υψηλότερο κόστος για τις επιχειρήσεις. Σε μικρότερο βαθμό, αποσκοπούσαν και στη χρηματοδότηση δαπανών που σχετίζονταν με τον ρωσοουκρανικό πόλεμο. Οι ίδιες εξελίξεις αντικατοπτρίστηκαν στην κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία έγινε ελαφρώς πιο περιοριστική το 2022 για δεύτερο συνεχές έτος.^[3] Ωστόσο, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, η χαλάρωση του 2020 μέχρι στιγμής έχει αντιστραφεί μόνο κατά τι περισσότερο από το 1/3.

Διάγραμμα 1.8

Δημοσιονομικό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης και κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ

(% του ΑΕΠ)

Πηγές: [Μακροοικονομικές προβολές των εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ, Δεκέμβριος 2022](#), και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Για τη μέτρηση της κατεύθυνσης της δημοσιονομικής πολιτικής λαμβάνονται υπόψη οι

δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας του NGEU και από άλλους διαρθρωτικούς πόρους της ΕΕ.

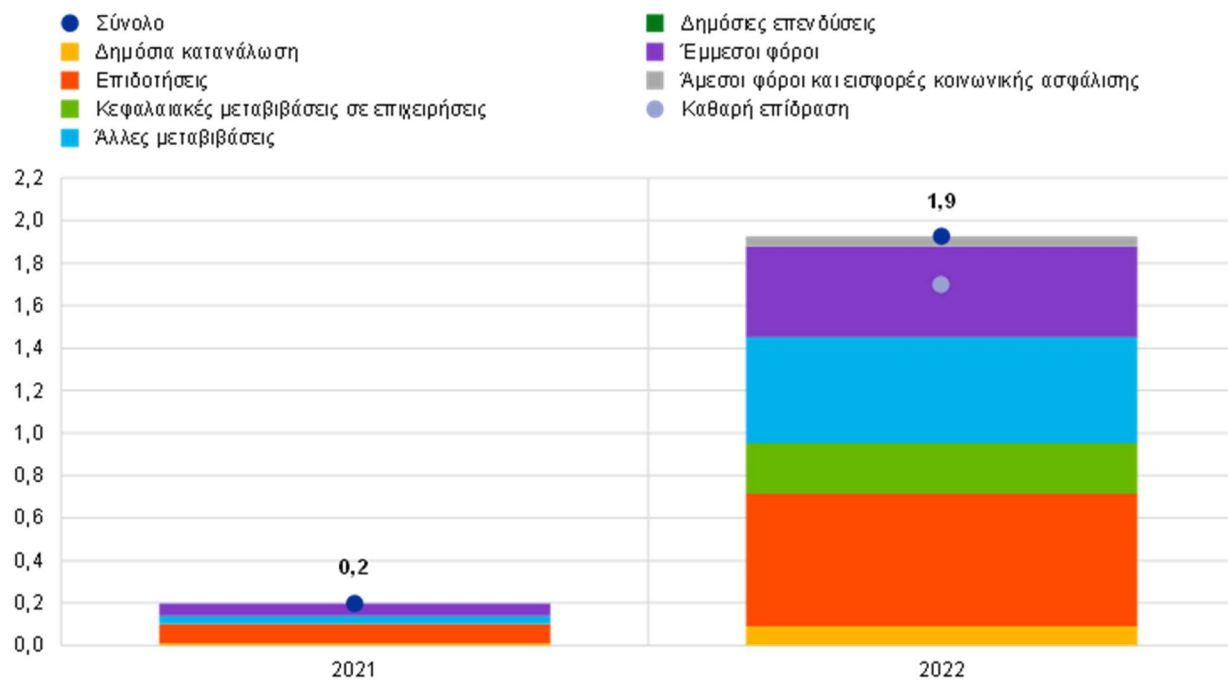
Ωστόσο, τα μέτρα που σχετίζονταν με τον πληθωρισμό και τον ρωσοουκρανικό πόλεμο ήταν σημαντικού μεγέθους και ευρείας εμβέλειας

Όταν οι τιμές της ενέργειας άρχισαν να αυξάνονται εντονότερα στο τέλος του 2021, οι κυβερνήσεις στη ζώνη του ευρώ θέσπισαν μέτρα στήριξης που ανέρχονταν σε περίπου 0,2% του ΑΕΠ και αφορούσαν επιδοτήσεις, περικοπές έμμεσων φόρων και μεταβιβάσεις προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Το 2022, με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι κυβερνήσεις επέκτειναν γρήγορα αυτά τα μέτρα σε περίπου 1,9% του ΑΕΠ (Διάγραμμα 1.9), όπου περιλαμβάνονται κεφαλαιακές μεταβιβάσεις προς επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας. Επιπλέον, αύξησαν την κρατική στήριξη κατά 0,2% του ΑΕΠ, μεταξύ άλλων λόγω δαπανών για τους πρόσφυγες και στρατιωτικών δαπανών. Τα μέτρα στήριξης που αφορούσαν την ενέργεια και τον πληθωρισμό αντισταθμίστηκαν μόνο σε μικρό βαθμό από νέα μέτρα χρηματοδότησης των δαπανών, όπως αυξήσεις της άμεσης φορολόγησης των παραγωγών ενέργειας που είχαν μεγάλα έκτακτα κέρδη. Έτσι, η καθαρή δημοσιονομική επίδραση των μέτρων παρέμεινε ευμεγέθης, γύρω στο 1,7% του ΑΕΠ. Συνολικά, το ακαθάριστο ποσό των μέτρων στήριξης (σχετικά με την ενέργεια και τον πληθωρισμό συν δαπάνες για τους πρόσφυγες και στρατιωτικές δαπάνες) που έλαβαν οι κυβερνήσεις κατά τη διακριτική τους ευχέρεια ανήλθε επομένως σε 2,1% του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ και, αν αφαιρεθούν τα νέα μέτρα χρηματοδότησης των δαπανών, σε 1,9% του ΑΕΠ (Διάγραμμα 1.10).

Διάγραμμα 1.9

Δημοσιονομική στήριξη στη ζώνη του ευρώ που σχετίζεται με τις υψηλές τιμές της ενέργειας και τον πληθωρισμό

(% του ΑΕΠ, επίπεδα ανά έτος)

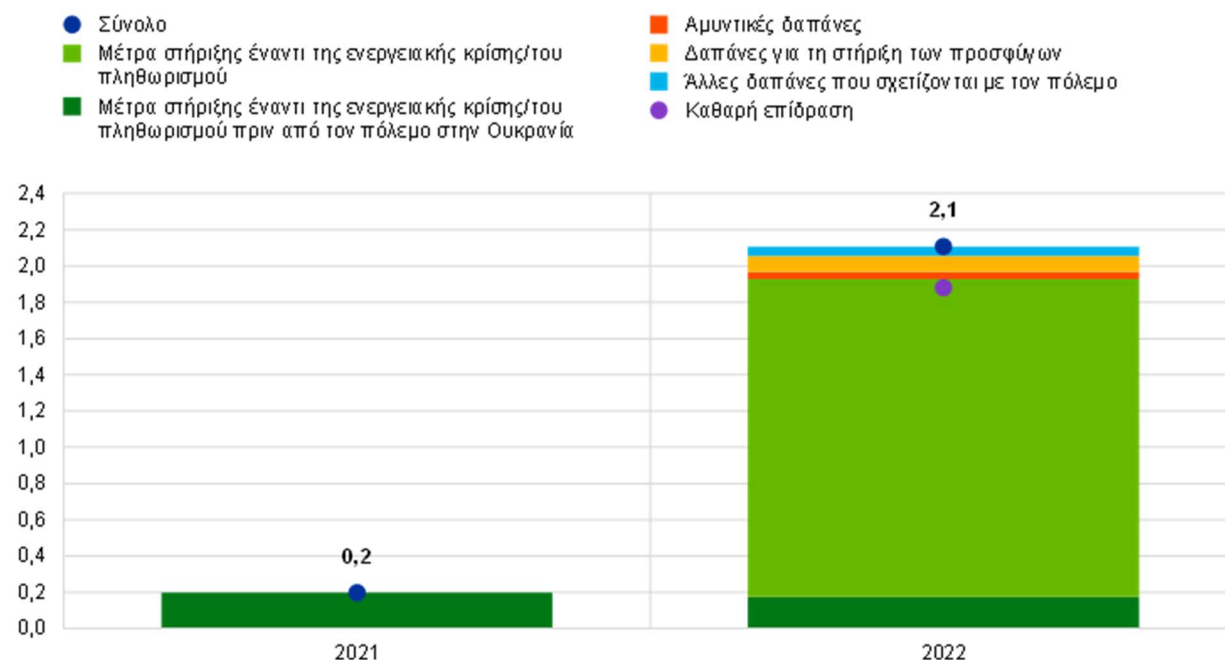
Πηγές: [Μακροοικονομικές προβολές των εμπειρογνώμων του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ, Δεκέμβριος 2022](#), και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημειώσεις: Θετικό πρόσημο σημαίνει δημοσιονομική στήριξη. Οι ράβδοι και τα σύνολα αντιστοιχούν στην ακαθάριστη δημοσιονομική στήριξη. Η καθαρή επίδραση δείχνει την ακαθάριστη στήριξη μείον τη χρηματοδότηση δαπανών με μέτρα διακριτικής ευχέρειας για τους σκοπούς που αναφέρονται, όπως προσδιορίζεται από τους εμπειρογνώμονες του Ευρωσυστήματος.

Διάγραμμα 1.10

Δημοσιονομική στήριξη στη ζώνη του ευρώ που σχετίζεται με τις υψηλές τιμές της ενέργειας, τον πληθωρισμό και τον ρωσοουκρανικό πόλεμο

(% του ΑΕΠ του 2022, επίπεδα ανά έτος)

Πηγές: [Μακροοικονομικές προβολές των εμπειρογνώμων του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ, Δεκέμβριος 2022](#), και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημειώσεις: Θετικό πρόσημο σημαίνει δημοσιονομική στήριξη. Οι ράβδοι και τα σύνολα αντιστοιχούν στην ακαθάριστη δημοσιονομική στήριξη. Η καθαρή επίδραση δείχνει την ακαθάριστη στήριξη μείον τη χρηματοδότηση δαπανών με μέτρα διακριτικής ευχέρειας για τους σκοπούς που αναφέρθηκαν, όπως προσδιορίζεται από τους εμπειρογνώμονες του Ευρωσυστήματος.

Τα μέτρα κρατικής στήριξης είχαν περιορισμένη στόχευση

Τα μέτρα στήριξης θα πρέπει να είναι προσωρινά, στοχευμένα στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά και επιχειρήσεις και προσαρμοσμένα στη διατήρηση των κινητήρων για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Τα δημοσιονομικά μέτρα που δεν πληρούν αυτές τις αρχές είναι πιθανόν να επιτείνουν τις πληθωριστικές πιέσεις, που θα καθιστούσαν αναγκαία τη δραστικότερη παρέμβαση της νομισματικής πολιτικής, και να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά. Δεδομένου ότι μόνο μικρό ποσοστό αυτών των μέτρων ήταν στοχευμένο (12% σύμφωνα με τις προβολές των εμπειρογνώμωνων

του Ευρωσυστήματος του Δεκεμβρίου 2022^[4]), είναι σημαντικό οι κυβερνήσεις να προσαρμόσουν αναλόγως τα μέτρα αυτά.

Οι αλληπάλληλες διαταραχές που έπληξαν τα δημόσια οικονομικά καθιστούν πιο αναγκαία την άσκηση συνετής δημοσιονομικής πολιτικής μεσοπρόθεσμα

Η πανδημία, ο ρωσοουκρανικός πόλεμος και οι δημοσιονομικές δαπάνες για την αντιστάθμιση των υψηλών ρυθμών πληθωρισμού αποτελούν αλληπάλληλες σημαντικές διαταραχές για τα δημόσια οικονομικά, οι οποίες μάλιστα σημειώθηκαν υπό συνθήκες ήδη αυξημένων λόγων δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ. Ενώ η πανδημία οδήγησε σε υψηλό δημοσιονομικό κόστος και ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει επιτείνει τους κινδύνους για τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης, η καθαρή επίδραση της πληθωριστικής διαταραχής στα επίπεδα του χρέους είναι λιγότερο σαφής. Παρόλο που η αύξηση των φορολογικών εσόδων θα ασκήσει κάποια καθοδική επίδραση στον λόγο του χρέους, ο υψηλός πληθωρισμός έχει οδηγήσει σε ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής και, ως εκ τούτου, σε άνοδο του κόστους χρηματοδότησης. Επιπλέον, οι δημόσιες δαπάνες τείνουν τελικά να διαμορφώνονται σύμφωνα με τα έσοδα, ενώ ο πληθωρισμός επηρεάζει αρνητικά την αύξηση του ΑΕΠ.

Οι πιέσεις στα δημόσια οικονομικά είναι πιθανόν να ενταθούν

Οι πιέσεις στα δημόσια οικονομικά είναι πιθανόν να ενταθούν, μεταξύ άλλων, από την ανάγκη να επιταχυνθεί η ενεργειακή μετάβαση και να αυξηθούν οι επενδύσεις σε μια πιο πράσινη και πιο ψηφιακή οικονομία, επιπλέον του ανοδικού δημοσιονομικού κόστους λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό η αυξημένη ευπάθεια των δημόσιων οικονομικών της ζώνης του ευρώ να αντιμετωπιστεί τόσο μέσω μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη όσο και μέσω της σταδιακής μείωσης των υψηλών λόγων χρέους. Αυτό απαιτεί την ταχεία υλοποίηση των επενδυτικών και μεταρρυθμιστικών σχεδίων στο πλαίσιο του προγράμματος Next Generation EU και συνετές δημοσιονομικές πολιτικές τα προσεχή έτη.